

Staat en bankieren

De kredietcrisis en de commotie rond het uitzetten van geld bij IJslandse banken hebben geleid tot een aantal verstandige aanpassingen van de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo). Tevens heeft het kabinet een verkenning uitgevoerd om het schatkistbankieren voor gemeenten, provincies en waterschappen aantrekkelijker te maken waardoor zij meer mogelijkheden krijgen om uitzettingen risicoloos bij de Staat onder te brengen. Dit zogenaamde *partiële* schatkistbankieren kan voor de decentrale overheden, zeker in de huidige ongewisse tijden, een goede optie zijn om hun geld veilig uit te zetten. Financiën komt nu tevens met het voorstel om het *integrale* schatkistbankieren, waarbij ook een leenfaciliteit wordt aangeboden, te promoten. Als dit voorstel werkelijkheid wordt zal het vergaande gevolgen hebben voor de huidige ordening in de financiering van decentrale overheden en bovendien de sectorbanken Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en Nederlandse Waterschapsbank ernstig in gevaar brengen. In de huidige financiële markt is de spread tussen de Staat en de sectorbanken als vragers op de kapitaalmarkt, afhankelijk van de looptijd en het volume, inmiddels fors opgelopen. Als aandeelhouder stelt de Staat stevige rendementseisen aan deze banken om nog maar te zwijgen van de kapitaaluitnamen van de afgelopen jaren. Voorts worden in de tarieven van de schatkist geen apparaatskosten opgenomen. Door dit alles is er geen sprake van een level playing field tussen Staat en sectorbanken. Hoewel hier sprake is van een faciliteit waar vrijwillig gebruik van gemaakt kan worden, is het maar de vraag of decentrale overheden, gezien hun treasurystatuten, werkelijk de vrijheid hebben om die mogelijkheid onbenut te laten wanneer zij financieel het meest aantrekkelijk is. Daarmee zou het gebruik veel omvangrijker kunnen worden dan Financiën thans aanneemt. Dat dit desastreuze gevolgen voor de sectorbanken zal hebben, is evident. Het zal echter ook de financiering van andere publieke activiteiten zoals sociale woningbouw, zorg en nutsbedrijven zeker voor de langere termijn zeer ongewis maken. Ideeën om op het gebied van de sociale woningbouw een SPV (special purpose vehicle) te introduceren, waarvoor het Waarborgfonds Sociale Woningbouw garant staat, zijn net zo onbezonnen. Daarom is een voorafgaand gedegen onderzoek naar de effecten van de introductie van integraal schatkistbankieren (hetzelfde geldt ook voor het SPV) wel het minste dat van de Staat geëist mag worden. Fragmentatie zal in dit domein immers grote schade veroorzaken. Ik ga nog een stap verder. De afgelopen jaren heeft de Staat, afgezien van het stellen van eisen voor het rendement en het beloningsbeleid en het aandringen op kapitaaluitnamen, weinig blijk gegeven van een visie op de rol en positie van de sectorbanken in de financiering van decentrale overheden en publieke activiteiten van ondermeer de woningcorporaties. Juist in een tijd van grote instabiliteit in de financiële wereld en een zeer actieve betrokkenheid van de Staat bij commerciële banken doet zij er verstandig aan niet alleen grote terughoudendheid te betrachten bij dit type interventie, maar zou een positief commitment bij de sectorbanken, waarvan zij nota bene aandeelhouder is, meer passend zijn. De huidige combinatie van beleidmaker, toezichthouder, garantieverstrekker en aandeelhouder door één departement vraagt – zo zij al verstandig is – meer dan gemiddelde zorgvuldigheid en transparantie.